

Korruption och diktatur lika med sant?

Abstrakt

Denna studie undersöker huruvida korruption främjas eller hämmas av en stats regimtyp. Studien undersöker korruptionsnivåerna och regimtypen i de 15 staterna som bildades efter Sovjetunionens fall 1991. Betydelsen av regim i de 15 post-sovjetiska staterna undersöks över tid från 1999 till 2008 för att identifiera substantiella trender. Tidigare forskning visar stundtals på ett motsägelsefullt samband mellan korruption och typ av regim i en stat. Vidare visar tidigare forskning att unga demokratier tenderar att i högre grad än auktoritära stater att uppnå högre nivåer av korruption. Denna undersökning visar att korruptionsnivån i de post-sovjetiska staterna verkar påverkas olika och varierande av typen av regim. Dock visar trender över tid att parlamentarism i större utsträckning och mer effektivt hämmar korruption än vad diktaturiska system gör.

Nyckelord: Korruption, Post-sovjetiska stater, Parlamentarism, Semi-presidentialism, Diktatur, Demokrati

*Antal ord:*5984

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Frågeställning.....	2
1.1.1 Avgränsning.....	2
1.2 Metod.....	2
1.3 Material.....	3
2 Korruption och politiska institutioner	5
1.4 Korruption.....	5
1.5 Korruption och regim.....	6
1.6 Demokrati och hög korruptionsnivå?	8
1.7 Hypoteser	9
2 Data	10
2.1 Analysvariabler	10
3 Empiri	12
3.1 Trender över tid	12
3.2 Ögonblicksbild av relationen	13
3.3 Korruption och regimskifte.....	15
4 Analys och diskussion	16
4.1 Hämmar parlamentarism och demokrati korruption?	16
5 Referenser	18

1 Inledning

Efter Sovjetunionens fall år 1991 bildades 15 självständiga stater. Den ryska presidenten Mikhail Gorbachev tillät de stater som önskade bli självständiga att forma egna regeringar. Utbrytandet från Sovjetunionen, den svåra ekonomiska situationen och nya vänligare policys gentemot väst gjorde att unionen inte längre kunde hålla samman (Phillips, 2001: 45). Kollapsen av unionen hyllades av västvärlden och symboliserade slutet på en totalitär era och början på en demokratisk framtid. För de 15 nya staterna fick uppbyggnaden andra konsekvenser. Flertalet av de nya staterna påbörjade sin självständighet med ytterligare ekonomiska kriser eller väpnade konflikter (Phillips, 2001:57). Övergången till demokrati innebar inte en självklar framgång, då man nu spelade under nya och okända spelregler. Att bli kvitt sin kommunistiska bakgrund visade sig också vara svårare än väntat

De nybildade staterna kom ursprungligen från ett planeekonomiskt system med statligt ägda tillgångar och styrda ekonomiska incitament. Överföringsprocessen från planeekonomi till marknadsekonomi kom att privatisera de statligt ägda tillgångarna. Dessa tillgångar tillskansades av starka ekonomiska aktörer med starka egenintressen. Den ökade konkurrensen om tillgångarna, samt sättet tillgångarna privatiserades, påverkade och påverkar fortfarande den sociala tilliten för både statligt- och privatstyrda institutioner. Denna process, tillsammans med förekomsten av annan utveckling på politisk-, social- och ekonomisknivå, har bidragit till att de 15 post-sovjetiska staterna uppvisar höga nivåer av korruption. Förekomsten av korruption och brist på fungerande och demokratiska institutioner präglar staterna, vilket ger effekter för utformandet av fungerande politiska system. I denna uppsats har vi undersökt om det finns något samband mellan en stats korruptionsnivå och en stats regimtyp i de 15 post-sovjetiska staterna. De regimtyper vi har studerat är parlamentarisk demokrati, semi-presidentiell demokrati och diktatur. Vi har även studerat våra analysenheters korruptionsutveckling under tidsperioden 1999 till 2008. Under denna tidsperiod har några av staterna bytt regim, ett skifte som studerats mer i detalj i de aktuella staterna.

Uppsatsen är disponerad på följande vis; i det inledande kapitlet 1 presenteras vår frågeställning, syfte och avgränsning. I kapitel två diskuteras tidigare forskning och vår teoretiska grund för uppsatsen samt begreppet korruption och dess koppling till våra valda regimtyper. Vidare i kapitel 3 presenteras inhämtad data från QOG:s databas, och i detta kapitel definieras även våra valda analysvariabler. Därefter presenteras studiens empiriska resultat. Avslutningsvis analyseras och diskuteras studiens resultat i förhållande till den teoretiska grunden.

1.1 Frågeställning

Korruption förekommer i alla typer av regimer. Likväl antar vi att olika typer av regimer hanterar korruption på olika sätt. Vidare hävdar vi att typen av regim inom ett land påverkar graden av demokrati. Graden av demokrati menar vi, i sin tur, påverkar hur väl en stat bekämpar och hanterar korruption. Dessa beståndsdelar antas i denna studie påverka varandra. Därför belyses och undersöks dem i de 15 post-sovjetiska staterna under tidsperioden 1999 till 2008. Studiens frågeställning är således:

- *Finns det någon korrelation mellan nivån på korruption och regimtyp i de post-sovjetiska staterna?*

1.1.1 Avgränsning

Studien undersöker endast *post-sovjetiska* staters korruptionsnivå och regimtyp. De 15 inkluderade staterna i detta begrepp är: Armenien, Azerbajdzjan, Estland, Georgien, Kazakstan, Kirgizistan, Lettland, Litauen, Moldavien, Ryssland, Tadzjikistan, Turkmenistan, Ukraina, Uzbekistan och Vitryssland. Studien undersöker hur staternas regimtyp som politisk institution påverkar och inverkar på korruption inom landet. Tidigare forskning tyder på att denna institution har betydelse för hur korruptionsutvecklingen inom en stat ser ut. Därför används de 15 post-sovjetiska staterna i denna studie som ett slags laboratorium för att undersöka om detta samband kan identifieras .

1.2 Metod

I denna studie prövas befintliga teorier om hur korruption och politiska institutioner påverkar varandra, med andra ord, studien är teoriprovande. För att testa teorierna har vi systematiskt samlat in statistisk data för de 15 post-sovjetiska staterna från The Quality of Governments (QoG) databas. Vald forskningsdesign är av ”mest lika”-karaktär (Esaïsson et al. 2012:103).

Analysenheterna utgörs av de 15 post-sovjetiska staterna. Anledningen till att vi hävdar att forskningsdesignen är av mest lika-karaktär är för att staterna delar liknande historia från den tid då Sovjetunionen existerade. Alla staterna bär på

liknande arv från planekonomi och diktatur som styrelseskick. Dock delar dessa stater idag inte samma regimtyp och således grad av demokrati, vilket är den politiska institutionerna som vi önskar undersöka i denna studie. Denna variabel är alltså den variabel som valts ut med syfte att försöka förklara graden av korruption i analysenheterna, de post-sovjetiska staterna.

Denna studie kommer endast att undersöka en oberoende variabels inverkan på den beroende variabeln. Det innebär att andra potentiella förklaringar och oberoende variabler, för nivån på korruption i en stat utelämnas. Exempelvis diskuteras inte valsystemets och politiska partiers inverkan eller betydelsen av den sociala tilliten till politiska institutioner för nivån av korruption. Detta är ett medvetet val för att isolera den betydelse regimtypens inverkan kan tänkas ha på korruptionsutvecklingen.

Vi har undersökt hur utvecklingen av korruptionsnivån i förhållande till staternas regimtyp har sett ut över tid i de 15 post-sovjetiska staterna. Vi har utifrån Cheibub, Gandhi och Vreeland's kategorisering av regimtyper, delat in staterna i tre följande grupper av regimtyper; parlamentarisk demokrati, semi-presidentialism och diktatur. En sådan typ av kategorisering av statistisk data kallas för nominalskala (Esaïsson et al., 2012:348). Till dessa nominalskalevariabler har vi sedan räknat samman ett medelvärde på korruption för de stater som innefattas. Vi har använt oss av medelvärden för att illustrera sambandet. De tre stater som under den studerade tidsperioden bytt regim och deras utveckling av korruption presenteras i ett enskilt diagram. Till detta diagram har faktiska värden på data använts.

1.3 Material

Materialet till denna studie består till stor del av information taget från QoGs-databas, där vi använt oss av statistik som visar var våra valda länder befinner sig på demokrati och korruptionsskalan. För att uppnå en förståelse för korruption och dess innebörd har vi valt att använt oss av Transparency Internationals definition, som med hänvisning till tidigare empirisk forskning tycks vara internationellt erkänd (Lipset & Lenz, 2000, Montinola & Jackman, 2002).

Den största utgångspunkten vad gäller information om de politiska systemen har varit Gallagher, Laver och Mair, *Representative Government in Modern Europ*. Denna källa var ett givet val då den erbjuder en djupgående studie av de olika politiska systemen. Vi har även då vi studerat TI:s definition av korruption vänt oss till andra källor som kunnat erbjuda alternativa definitioner av korruptionsbegreppet. Detta för att uppnå en så bred förståelse som möjligt.

Anledning till att analysen av tidsperioden sker i tidsintervallet 1999-2008 är helt enkelt att från 1999 finns det tillgänglig data på korruptionsnivåerna i samtliga 15 länder. Efter 2008 saknas det data på typ av politisk regim i de studerade staterna. Detta gör att den ovan angivna tidsperioden är den som studeras. En tioårsperiod är för studiens syfte tillfredsställande, utvecklingen av korruption från Sovjetunionens fall fram till idag hade varit intressant att studera

men eftersom det saknas data för sådana studier nöjer vi oss med att studera tidsintervallet 1999-2008.

2 Korruption och politiska institutioner

I detta avsnitt introduceras tidigare forskning inom studiens område. Först definieras begreppet korruption, med hjälp av Transparency Internationals definiering och andra forskares studier om korruption, detta för att skapa en bred definition av det omfattande begreppet. Vidare presenteras studiens berörda regimtyper; parlamentarisk demokrati, semi-presidentialism samt diktatur och dess koppling till korruption. Därefter följer en diskussion rörande kopplingen mellan korruption och demokrati. Avslutningsvis presenteras studiens hypoteser utifrån tidigare forskning och teorier.

1.4 Korruption

Korruption är ett begrepp som är allmänt känt som svårt att definiera. I denna studie används Transparency Internationals (TI) Corruption Perception Index (CPI), för att mäta och definiera korruption. Detta index har används som utgångspunkt för flertalet forskningsartiklar, och är internationellt erkänt för sin metod och kartläggning av korruption inom stater (Lipset & Lenz, 2000, Montinola & Jackman, 2002). TI har med hjälp av sina undersökningar och sitt index bidragit till att uppmärksamma korruption och dess kostsamma effekter på samhället, vilket föranlett konsensus på den globala arenan om betydelsen av en internationell anti-korruptions policys (Sampford et.al, 2006:108). Därför används också CPI i denna studie för att ge ett måtvärde på korruptionsnivån inom de studerade staterna. TI:s definition av korruption lyder på följande vis: ”*Corruption is the abuse of entrusted power for private gain* (www.transparency.org, 120503). Vi tolkar denna definition av korruption som en bred och övergripande måttstock, där de flesta formerna av korruption finns inräknade.

Korruption är en handling som förknippas med missbruk av makt och att maktmissbruket sker från individer i en auktoritär position. Att korruption skadar ett lands ekonomiska, politiska och sociala utveckling är de flesta forskare eniga om, däremot är oenigheten desto större när det kommer till hur korruption skall motverkas och vilka institutioner som främjar respektive hämmar korruptionsnivån.

Begreppet har definierats på olika vis då det finns skilda uppfattningar runt om i världen vad korruption egentligen är samt hur korruption ser ut. Att finna en heltäckande definition är tämligen svårt, likaså att finna en förklaring till varför en viss form av korruption uppstår. Lancaster och Montionola angriper begreppet korruption genom att dela upp in det i två kategorier. Författarna argumenterar för

att korruption förekommer i olika skepnader. Inom den första kategorin talar författarna om det civila intresset, såsom den normativa uppfattningen om lag och rätt, det vill säga hur plikttrogna befolkningen är. Denna grad kan visserligen variera beroende på det folkliga förtroendet för politiker. Vidare diskuterar författarna graden av samhällsmoral. Till den andra kategorin räknar författarna in nepotism, eller system där politiska tjänstemän ser den offentliga sektorn som privata angelägenheter (Kunicová & Rose-Ackerman, 2005). Vi har i denna studie vävt in båda kategorierna, då CPI mäter samhällskorruption i ett bredare perspektiv, utan att göra några distinktioner.

1.5 Korruption och regim

Korruption förekommer inom många samhällsinstitutioner. Forskare, media och allmänheten talar om förekomsten av mutning och nepotism inom stater. Detta är något som de flesta kan enas om som förstörande för att i ett långsiktigt perspektiv kunna bygga upp en hållbar och fungerande stat, med tillitsfulla och genomskinliga institutioner. Denna studie undersöker hur olika regimtyper kan påverka nivån på korruptionen i ett land. Studien belyser olika mekanismer inom parlamentarisk demokrati, semi-presidentiell demokrati och diktaturer kan inverka både främjande eller hämmande för närvaron av korruption inom stater.

Enligt data presenterad av Cheibub, Gandhi & Vreeland (2009) är följande regimer verksamma i studiens 15 post-sovjetiska stater: parlamentarisk demokrati, semi-presidentiell demokrati och diktatur. Därför kommer endast dessa regimer att presenteras och undersökas i detta avsnitt. Då vi i denna undersökning studerar samband mellan korruptionsnivå och regimtyp, önskar vi kartlägga särskilda karaktärsdrag inom dessa system som kan vara korruptionsfrämjande eller hämmande.

Parlamentariska och presidentiella system skiljer sig i många avseenden. I det förstnämnda väljs exekutiven ut av legislaturen och det sistnämnda systemet väljs exekutiven direkt av väljarna. Hur delegeringen sker i de olika systemen är också olika. I parlamentariska system är delegationskedjan singulär och indirekt från väljarna till legislaturen och vidare till exekutiven och tjänstemännen. I det presidentiella systemet sker delegeringen direkt från väljarna till antingen exekutiven eller legislaturen. Hur påverkar och inverkar den parlamentariska respektive den presidentiella uppbyggnaden förekomsten av korruption? Vad för betydelse har uppbyggnaden av kedjan för beslutsfattande och maktfördelningen inom en stat för inverkan på bekämpningen av korruption?

Rose-Ackerman (2006) diskuterar med hjälp av sina egna och tidigare forskares resultat för olika regimtypers inverkan på graden av korruption. Hon visar empiriska resultat där parlamentarism tenderar att höra samman med *lägre* nivåer av korruption medan presidentialism tenderar att höra samman med *högre* nivåer av korruption. Författaren presenterar även tidigare forskning som funnit att presidentialism med stängda listor är de system som tenderar att generera

högre nivåer på korruption. Emellertid finner även författaren att presidentiella system har en positiv effekt på kontrollen av korruption. Detta kan bero på att i denna studie väger forskaren in politisk instabilitet i analysen. Politisk instabilitet kan anses vara högre i parlamentariska system än i presidentiella vilket kan förklara den fördelaktiga inverkan presidentialism har för kontrollen av korruption. Notera, politisk instabilitet är inte nödvändigtvis något som behöver klassificeras som ”dåligt” eller ”negativt” för ett politiskt system men parlamentariska system tenderar att vara mer instabila än presidentiella.

Gallagher, Laver & Mair (2011:24ff) hävdar att ett viktigt karaktärsdrag för parlamentarism är att den viktigaste exekutiva positionen, som innehas av premiärministern, inte är vald direkt av folket. I ett parlamentariskt system delegerar väljarna makt till parlamentet, den lagstiftande makten – legislaturen, som i sin tur delegerar makt till regeringen, eller med andra ord den verkställande makten – exekutiven. Eftersom att regeringen kan bli avsatt av parlamentet kommer regeringen att vilja agera som nyckelpersoner och aktörer inom parlamentet önskar.

Strom (2003) menar att de olika politiska regimerna skiljer sig i delegeringen av makten från väljarna till exekutiven. I parlamentariska system är delegationskedjan singular och väljarnas önskan delegeras indirekt till exekutiven. Önskar väljarna att utkräva ansvarsskyldighet från exekutiven kommer även detta att ske genom den indirekta delegationskedjan. Strom visar, genom att applicera agent-principal teorin på parlamentariska system, att så kallade *agency problems* och *agency loss* kan uppstå genom den långa kedjan av delegeringar. Detta betyder att exekutiven inte agerar på motsvarande sätt som väljarna eller legislaturen hade gjort. Problemen kan uppstå om inte väljarnas, legislaturens och exekutivens motiv överensstämmer med varandra eller om tillgången på informationen är otillräcklig. Strom talar även om hur delegeringskedjan skiljer sig i presidentiella system från parlamentariska system. I presidentiella system sker delegeringen direkt från väljarna till exekutive.

I semi-presidentiella system är presidenten direktvald av folket och innehar en stor beslutande makt, oftast har presidenten en betydande roll i den utrikespolitiska delen. Presidenten har också makten att utnämna premiärministern. Vissa semi-presidentiella system har ibland ett parlamentariskt system där premiärministern tillsammans med kabinetten ansvarar för statlig policy. Direkta val till legislaturen hålls och de måste därför föra en politik som ger support av en majoritet av väljarna. När semi-presidentialism diskuteras är Frankrike oftast det land som får stå som modell (Gallagher, Laver & Mair, 2011:27f).

Duverger (1980) argumentar för att semi-presidentiella system karaktäriseras utifrån tre element i konstitutionen. Det första elementet är att presidenten ska vara vald i en allmän folkomröstning. Det andra elementet är att presidenten ska inneha betydande makt. Det tredje och sista elementet är att oppositionen består av premiärminister och ministrar som innehar exekutiv- och regeringsmakt, det vill säga om inte parlamentet motsätter sig utövandet. Denna definition kan dock inte användas helt utan svårigheter, trots avvikelser från dessa element kan fortfarande en regim räknas som semi-presidentiellt.

Charron och Lapuente (2009) använder i sin studie en simpel åtskillnad mellan demokratiska och auktoritära system. De menar att i det demokratiska systemet drivs den regerande makten av viljan att bli omvalda. Den styrande makten kommer att agera på det sätt där de når den största valkretsen. I det auktoritära systemet, menar författarna, drivs den styrande makten endast av sina egna intressen som att maximera sin egna privata inkomst eller att maximera innehavandet av makten. Vidare argumenterar författarna för att många diktatorer kan ha nytta av att uppfylla vissa av befolkningens krav. Genom att tillfredsställa några av kraven investerar diktatorerna i en nöjdare population med syfte att öka produktiviteten och effektiviteten i ett land. En någorlunda tillfredställd befolkning minskar även risken för folkliga uppror, något som kan inverka negativt på diktatorns position.

Vad för sorts mekanismer kan således utläsas utifrån tidigare studier och erfarenheter? Vi identifierar en rad potentiella risker med alla de tre studerade regimtyperna. Till att börja med, menar vi att i det parlamentariska systemet, på grund av den långa och singulära delegeringskedjan, att korruption kan förekomma. Det exekutiven har fått i uppgift att utföra å principalens vägnar kan lätt ändras eller glömmas bort och missbrukas. För att undvika sådana incidenter, är det viktigt att processen bevakas och offentliggörs så mycket som möjligt. I det presidentiella systemet däremot, menar vi, att den direkta delegeringen kan leda till problem, som till exempel, bristande genomskinlighet inom samhällliga institutioner.

Hur information och beslut överförs och bestäms är en sorts maktfördelning. Presidentialismens mekanismer leder till en större maktkoncentration än parlamentarismen. Detta ser vi som ett problem och en mekanism som främjar förekomsten av korruption. Ju fler steg eller tjänstemän ärenden går igenom, desto mindre är risken att korrupta handlingar släpps igenom. Dock hävdar vi att själva informationsöverföringen i det presidentiella systemet är tydligare och mer rättfram vilket kan betyda att förekomsten av agency problems möjligen kan reduceras. Vi påstår emellertid att genomskinligheten i denna överföring måste bevakas så att missbruk av den tilldelade makten inte uppstår. Detta leder till inblandningen av fler institutioner samt aktörer i delegerings- och beslutsprocessen, vilket för tankarna tillbaka till det parlamentariska systemet igen men med vissa skillnader. Detta eftersom att delegationskedjan inte antar det långa singulära utseendet, utan integrerar fler parter i det skedet då besluten tas, med presidenten som slutgiltig verkställande makt.

1.6 Demokrati och hög korruptionsnivå?

Graden av demokrati anses enligt tidigare forskning vara viktigt när man mäter en regims kvalitet och effektivitet, men en bra demokratinivå utesluter inte möjligheten till en hög korruptionsnivå. Enligt Gerring och Thacker (2004) är den demokratiska institutionen den enda politiska institution som fått omfattande uppmärksamhet inom tidigare forskning. De generella resultaten visar att äldre

demokratier med ett konkurrenskraftigt flerpartisystem leder till mindre korruption. Frågan är då – kommer demokratiska stater alltid att prestera bättre mot bekämpningen av korruption än auktoritära stater?

Att demokrati skall motverka korruption är också ett vanligt antagande, men detta kan enligt Charron och Lapuente (2009) ifrågasättas. De menar att korruptionsnivån inom ett antal post-sovjetiska stater ökat i samband med den demokratiska övergången. Detta kan anses tämligen uppseendeväckande, men senare forskning visar dock på att mindre ekonomiskt utvecklade länder fungerar bättre under auktoritära regimer, medan ekonomiskt utvecklade länder har bättre förutsättningar under demokratiska regelverk. Detta innebär emellertid inte att de länder som lyder under auktoritära regimer är mer präglade av korruption, utan endast att det finns ett motsägelsefullt samband mellan demokrati och korruption. Enligt författarna kan man förklara detta samband genom att studera tidsperioden under vilken en stat präglats av demokrati. Resultatet har visat att relativt unga demokratier är känsliga för korruption, medan äldre och mer erfarna demokratier inte alls är drabbade i samma utsträckning. Att belysa är de paradoxala resultaten som visar att auktoritära regimer ofta är mindre korrupta än nya demokratier. Detta visar på att demokrati inte alltid innebär låg korruptionsnivå.

Tidigare forskning om demokrati som politisk institution och dess inverkan på korruptionsnivån i ett land är motsägelsefull. Utförda studier visar empiriska resultat med tendenser på att äldre och konkurrenskraftiga demokratier ger lägre nivåer på korruption än auktoritära stater. Detta resultat är en allmän förväntan hos forskare och därför inte ett särskilt spännande resultat. Desto mer spännande är de empiriska resultaten som visar att nya demokratiska stater tenderar att ha mer korruption än auktoritära stater. Eftersom denna studie undersöker relativt nybildade stater och deras nivå på korruption, är denna teori mycket spännande att applicera på våra analysenheter.

1.7 Hypoteser

Vi förväntar oss utifrån tidigare forskning och teorier att finna en aningen motsägelsefulla samband. Den övergripande trenden att finna, antar vi, är att de parlamentariska regimerna presterar bättre än de semi-presidentiella system eller diktatur. Dock väntar vi oss inte att detta resultat kommer gälla alla de 15 analysenheterna då denna studie behandlar relativt nybildade stater. Auktoritära regimer förväntas att, i vissa fall, åstadkomma bättre resultat på korruptionsnivån än de stater som kämpar med att skapa fungerande demokratiska institutioner och system.

2 Data

I detta avsnitt presenteras och definieras de variabler som använts i studien för att besvara frågeställningen. Datahanteringen förklaras också i nedanstående stycke.

2.1 Analysvariabler

Nedan följer definitioner av analysvariablerna. All inhämtad data härrör från QoG-databasen och för att besvara studiens frågeställning är både tvärsnitts- och tidseriedata använd. Använd tvärsnittsdata härrör från 2011 och tidseriedata är hämtad från 1999 till och med 2008. Studiens analysenheter är de 15 Post-sovjetiska stater som tidigare omnämnts. Studiens beroende variabel utgörs av korruptionsnivå och den förklarande variabeln är analysenheternas regimtyp.

Korruption mäts i denna studie med hjälp av TI:s Corruption Perceptions Index (CPI). Korruption som innefattas i denna variabel definieras av denna institution som missbruk av den offentliga sektorns tillgångar till förmån för egen privat vinning. Metoden och materialet som ligger till grund för denna variabel undersöker och ställer frågor med fokus på att belysa mutning i den offentliga sektorn. Den individuella uppfattningen om förekomsten av korruption i samhället samt frågor om individens definition av korruption har ställts till affärsmän, riskanalytiker och medborgare i det undersökta landet. Svaren har sedan vägts samman till ett index med en spännvidd från 0 till 10, där 0 betyder att landet är väldigt korrupt och 10 betyder att landet är rent från korruption. Denna variabel betecknas i analyschemat som KORRUPTION. Att notera är att en varning utfärdas av TI för tolkningen av indexet över tid. Eftersom att denna studie även behandlar utvecklingen av korruption över tid skall förändringen av metoden och materialet betänkas och vägas innan användning och tolkning sker av data. Tolkningen skall ske med försiktighet då metoden för att beräkna indexet förändras något från år till år, samt att samplet för undersökningen ändras. Förändringar av korruptionsnivån inom staterna kan alltså vara ett resultat av ändrade frågor och ändrade synvinklar på korruption i undersökningen. Dock fastställs förändringen av nivån på CPI genom att sammanväga förändringen till

ett genomsnitt över en treårsperiod. Denna metod används av TI för att förändringar som sker endast skall påverka ett lands korruptionsnivå gradvis¹.

Den förklarande variabel som används i studien är en analysvariabel som klassificerar den regim som råder i de studerade staterna. Denna variabel används i studien eftersom den både anger vilken regim som de studerade staterna har samt om landet är demokratiskt eller auktoritärt. Cheibub, Gandhi och Vreeland har i sin studie från 2009, skapat variabeln *Regime Institutions*. Data för denna variabel återfinns i de flesta länder under tidsperioden 1946-2008. Variabeln täcker alltså de fall där stater ändrat regimtyp under denna tidsperiod. I tabell 1 betecknas variabeln som REGIM. De har delat upp regimtyperna i sex olika kategorier på följande vis:

- 0 – Demokratisk parlamentarism
- 1 – Demokratiskt mixed (semi-presidentialism)
- 2 – Demokratisk presidentialism
- 3 – Civil diktatur
- 4 – Militärisk diktatur
- 5 – Kunglig diktatur

Som tidigare nämnts, i denna studie behandlas endast parlamentarism, semi-presidentialism och diktatur. De studerade staterna har därför delats in utifrån dessa regimtyper i Figur 1, där utvecklingen av korruptionsnivå i relation till regimtyp undersöks över tid.

Hur studiens analysenheter och analysvariabler har använts och strukturerats presenteras i detta stycke. Studiens undersökning av korrelationen mellan korruption och regimtyp presenteras både i Figur 1, Figur 2 samt Tabell 2. Den första illustrationen, Figur 1, presenterar och undersöker hur relationen ser ut och identifierar trender mellan korruption och regimtyp i de 15 post-sovjetiska staterna. I Figur 2 presenteras de regimer som under tidsperioden 1999-2008 bytt regim och hur korruptionsutvecklingen då sett ut. För att undersöka om typen av regim påverkar graden av korruption i en stat kategoriseras analysenheterna enligt Tabell 1. Vissa av staterna ändrar under tidsperioden 1999-2008 regimtyp, året som skiftet av regimtyp sker är noterat inom parentes på respektive stat. Vi har sedan räknat ut ett medelvärde av den korruption som finns inom respektive regimtyp under den studerade tioårsperioden. Medelvärdet har räknats ihop genom att addera de rapporterade korruptionsnivåerna inom varje stat med just den studerade regimtypen under det aktuella året. Detta värde har sedan dividerats med antalet adderade stater. I vissa fall har data på korruptionsvärdet saknats vilket vi har löst genom att interpolera de saknade värdena. I Tabell 2 studeras relationen genom tvärsnittsdata. Med andra ord, tabellen presenterar en ögonblicksbild, med data från 2011, av relationen mellan dessa variabler i de 15 analysenheterna.

¹ För utförligare definitionen av begreppet korruption, se kapitel 2.

3 Empiri

I detta avsnitt kommer studiens empiriska resultat att presenteras. Först kommer de empiriska resultaten och de trender som identifierats över tid att presenteras. Sedan följer en presentation av de resultat en ögonblicksbild av relation visar. Avsnittet avslutas med en presentation av hur korruptionsutvecklingen sett ut i de stater som under den studerade tidsperioden bytt regim.

3.1 Trender över tid

Utifrån studerad data kan vissa övergripande mönster och trender identifieras i studiens analysenheter. Analysenheterna utgörs av de 15 post-sovjetiska staterna vilka alla har utbredd korruption i sina politiska och sociala system. Ett lågt värde på korruptionsmättet innebär hög och omfattande förekomst av korruption i landet. Dessa analysenheter praktiserar tre sorters olika regimtyper; parlamentarisk demokrati, semi-presidentiell demokrati och diktatur. Vilka mönster och trender kan således utläsas från de 15 analysenheterna? Påverkas korruptionsnivån av vilken regimtyp som de studerade staterna har?

Tabell 1. Kategorisering av analysenheterna

Regimtyp	Länder
Parlamentarism	Estland, Lettland, Moldavien (from 2000)
Semi-presidentialism	Armenien, Litauen, Georgien (from 2005), Kirgizistan (from 2005), Moldavien (tom 1999), Ukraina
Diktatur	Azerbajdzjan, Vitryssland, Georgien (tom 2004), Kazakstan, Kirgizistan (tom 2004), Ryssland, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan

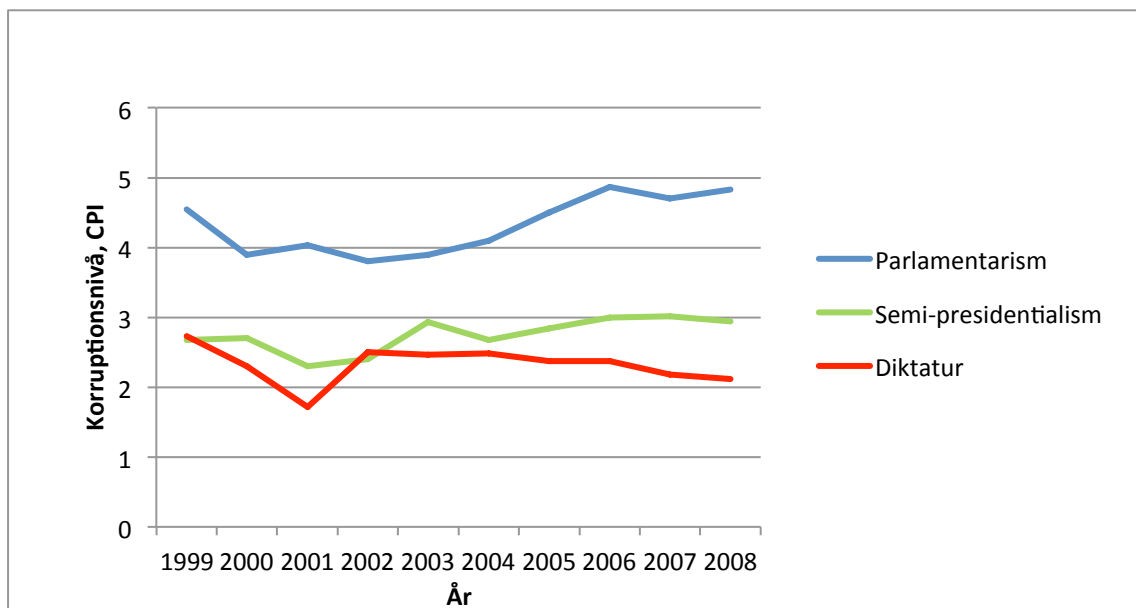
Källa: Författarnas egen klassificering av analysenheternas regim utifrån Cheibud, Gandhi & Vreelands, Regime Institutions-index (2009).

Data: Tidseriedata från 1999 till 2008 inhämtad från QOG-databas, 2012-04-24.

Klassificeringen som presenteras i Tabell 1 har använts för att illustrera utvecklingen av korruptionsnivå från 1999 till 2008 i Figur 1. De årtal inom parantes, indikerar om staten bytt regim och vilket år detta skedde. Den tydligaste trenden i Figur 1, visar att överlag presterar parlamentariska regimer bättre än de andra två studerade regimtyperna. Dock visar trenden i de parlamentariska regimerna inte konstant förbättring under den studerade tidsperioden. Förklaringar till denna fluktuerande utveckling är troligtvis flera men denna studie fokuserar på

inverkan av regimtyp på korruptionsutvecklingen. En annan trend som kan utläsas är att korruptionsnivån i de diktatoriska regimerna från 2002 kontinuerligt försämras, medan det i de två andra regimtyperna går att utläsa en tydlig förbättring på korruptionsnivån. Att notera är den ökning av korruption som sker i parlamentariska regimer från 2001 till mitten av 2002. Efter en period av minskning av korruption (högre värden på korruptionsaxeln) sker plötsligt en ökning av korruption i de parlamentariska regimerna. Enligt Tabell 1 ansluter sig Moldavien till de parlamentariska regimerna år 2000 vilket är i samband med den ökning av korruption som sker. Detta kan förklaras med att Moldavien presterar relativt lågt vid mätningen av korruption inomlandet, vilket drar ned resultatet. Dock sker en gradvis förbättring i de parlamentariska regimerna från år 2002. Ytterligare en ökning av korruption sker efter 2007 i gruppen med parlamentariska regimer. Under 2004 till 2005 byter Georgien och Kirgizistan regim från diktatur till semi-presidentiell demokrati. Detta skifte leder till en ökning av korruption i de diktatoriska regimerna och en minskning, om än svag, i de semi-presidentiella regimerna.

Figur 1. Korruptionsutveckling och regimtyp

Källa: Figur skapad av författarna.

Data: Tidseriedata från 1999 till 2008 inhämtad från QoG-databas, 2012-04-24.

3.2 Ögonblicksbild av relationen

Som nämnt tidigare visar övergripande resultat och trender på att parlamentariska demokratier presterar bättre, ger högre värden på korruptionsnivån (vilket indikerar lägre korruption) än de auktoritära regimerna. Men hur ser relationen ut

vid undersökning av tvärsnittsdata i de studerade analysenheterna? I Tabell 2 presenteras en ögonblicksbild av de studerade variablerna och analysenheterna. Staterna, analysenheterna, i tabellen är ordnade utefter två system. Först har staterna sorterats efter nivå på korruption, sedan har staterna klassificerats efter regim. Staten med minst korruption inom regimtypen kommer först och den staten med högst korruption, hamnar sist inom den specifika regimtypen. Med denna ögonblicksbild framkommer att parlamentarism ger en aningen högre värden på korruption än de auktoritära, dock förekommer avvikelser.

Tabell 2. Analysschema

LAND	KORRUPTION	REGIM
Estland	5,6	0
Lettland	3,7	0
Moldavien	2,1	0
Litauen	4,8	1
Armenien	3	1
Ukraina	2,4	1
Vitryssland	4,8	3
Uzbekistan	2,9	3
Ryssland	2,7	3
Georgien	2,4	3
Kazakstan	2,3	3
Kirgizistan	2,1	3
Azerbajdzjan	2	3
Turkmenistan	2	3
Tadzjikistan	1,8	3

Källa: Författarnas egna tabell

Data: Tvärsnittsdata inhämtad från QoG-databas, 2012-04-24

Genom att studera tabellen framkommer några intressanta mönster och förhållanden som är anmärkningsvärda. Ett anmärkningsvärd resultat visas vid jämförelse mellan staterna Estland, Litauen och Vitryssland.

Estland är den stat som presterar bäst med värdet 5,6 på korruptionsindikatorn och styrs som en parlamentarisk demokratisk regim. Med ett värde på 4,8 alltså 0,8 korruptionsenheter efter Estland, återfinns Litauen. Litauen styrs som en semi-presidentiell regim. Vitryssland uppnår samma värde på korruption som Litauen och har diktatur som regim. Det anmärkningsvärda med dessa stater är att de uppnår närliggande eller samma värde på korruptionsindexet även fast de tre staterna har tre olika regimtyper. Detta även fast Estland och Litauen är demokratiska regimer medan Vitryssland är en diktaturisk stat.

Ett annat intressant resultat är att Moldavien, som är en parlamentarisk demokrati, uppnår korruptionsvärdet 2,1 vilket är exakt samma nivå som Kirgizistan uppnår men sämre än vad Kazakstan (2,3), Georgien (2,4), Ryssland (2,7),

Uzbekistan (2,9) och Vitryssland (4,8) vilka alla är diktaturer. Vidare uppnår alla de tre staterna med semi-presidentialism högre värden på korruptionskalan än Moldavien.

3.3 Korruption och regimskifte

Vad händer i de stater som under tidsperioden byter regim? Får detta skifte en hämmande eller främjande effekt på korruptionsnivån? Av de 15 studerade staterna i denna studie byter Moldavien regim år 1999 från semi-presidentialism till parlamentarisk demokrati. Georgien och Kirgizistan byter år 2004 regim från diktatur till semi-presidentialism. Händelseförloppet av skiftet illustreras i Figur 2.

Figur 2. Korruptionsutveckling och skifte av regim

Källa: Figur skapad av författarna.

Data: Tidsseriedata från 1999 till 2008 inhämtad från QoG-databas, 2012-04-24.

Utifrån de data som inhämtats, samt de analysenheter som studeras, kan följande trender utläsas. För Moldavien har utvecklingen varit ojämn. Från 2002 sker en förbättring av korruptionsnivån inom landet men den sjunker ännu en gång till 2004. Därefter följer en tydligare förbättring fram till 2007 då nivån faller ytterligare en gång. Georgien visar tydligt att korruptionsnivån, i och med regimskiftet, minskar (högre nivåer på korruptionsaxeln). För Kirgizistan, som byter regim samma år som Georgien, uppvisar istället figuren en försämring av korruptionen inom landet. Motsägelsefulla trender uppvisas men för Moldavien och Georgien har skiftet inneburit en klar förbättring för bekämpningen av korruption inom länderna.

4 Analys och diskussion

I detta avsnitt analyseras och diskuteras studiens empiriska resultat utifrån tidigare forskningsresultat och teorier.

4.1 Hämmar parlamentarism och demokrati korruption?

Det som denna studie önskar undersöka är hur regimtypen i en stat främjar eller hämmar korruptionsnivån inom en stat. Kommer ett parlamentariskt system alltid att mer effektivt hämma korruption? Hur påverkas korruptionsnivåer av graden och varaktigheten av demokrati i ett land? Tidigare forskning, samt studiens empiriska resultat, visar på motsägelsefulla men intressanta resultat.

De flesta forskare inom korruption och hur korruption påverkas av den politiska regimen inom en stat drar följande slutsats. Parlamentariska system tenderar att leda till mindre korruption än presidentiella. Dock visar tidigare forskning på att presidentiella system hanterar korruption bättre i termer av kontroll än parlamentariska system. De mönster vi kan urskilja är att parlamentariska demokratiska system överlag erhåller bättre nivåer på korruption än de andra två, i studien undersökta, regimtyperna. En trolig förklaring kan vara utformningen av delegationskedjan, fördelning av makten inom det politiska systemet samt den tid som staten kallat sig för demokrati. Dessa förklaringar och anledningar är de som vi denna studie hävdar påverkar de post-sovjetiska staternas korruptionsnivåer.

Studiens empiriska resultat visar ett inte helt tydligt resultat. Detta menar vi beror på den historiska brist på fungerande institutioner och politiskt system som de post-sovjetiska staterna bär med sig. Tillexempel visar Georgien och Kirgizistan, de regimer som övergått från ett auktoritärt till ett mer demokratiskt system, motsatta resultat. För Georgien har bekämpningen av korruption väsentligt förbättras sedan skiftet av regim medan Kirgizistan presterar till och med sämre än innan. Detta tyder på att det finns ytterligare förklarande mekanismer för framgången av hämmandet av korruption men dock tyder de flesta tendenserna på att en mer demokratisk regim leder till lägre nivåer av korruption.

Det system som tenderar att erhålla högst nivåerna på korruption är stater med stängda listor och presidentiell demokrati (Rose-Ackerman, 2006). I vårt empiriska material ser vi liknande lite motsägelsefulla tendenser. I vår jämförelse mellan Estland, Litauen och Vitryssland erhåller dessa liknande eller samma nivå på korruption även fast de alla har olika typer av regim. Detta resultat

argumenterar för att det i de post-sovjetiska staterna har typen av regim inte en ensam roll och inverkan på om korruption främjas eller hämmas. Analysenheternas historiska arv kan vara en förklaring till de liknande resultaten på korruption men även andra orsaker kan tänkas ligga bakom detta resultat. Att betona är att våra resultat visar på att de lägsta nivåerna av korruption erhålls av de mest auktoritära staterna, se Turkmenistan och Tadjikistan Tabell 2. Detta tyder, trots ovanstående resultat, på att diktatur främjar korruption i högre grad än vad de demokratiska regimerna tenderar att göra.

Tidigare forskning visar att speciellt bland unga demokratier finns ett motsägelsefullt samband mellan korruption och demokrati. Forskare hävdar att den tidsperiod som en stat har praktiserat demokrati inverkar på hur väl staten hanterar korruption (Charron & Lapuente, 2009). Eftersom våra analysenheter är post-sovjetiska stater, de bildades alltså efter 1991, hävdar vi att de faller under betäckningen unga demokratier eller unga stater. Studiens ibland inkonsekventa resultat kan alltså till viss del förklaras av detta. Det krävs tid för att bygga upp hållbara och fungerande demokratiska institutioner för att effektivt kunna bekämpa korruption inom en stat. Vissa stater tenderar att lyckas bättre än andra, vilket Georgien är ett gott exempel på.

Avslutningsvis argumenterar vi för att det går att identifiera en trend där parlamentariska och semi-presidentiella demokratier mer effektivt verkar dämpa och hämma korruption inom staterna än de diktatoriska staterna. Över tid ser vi att de demokratiska regimerna ger bättre resultat än vad diktaturer gör. Vi är medvetna om att ytterligare faktorer och politiska institutioner finns för att förklara varför våra resultat ibland är motstridiga. Därför uppmanar vi till vidare forskning inom detta område med syfte att finna en lösning och fler handlingsplaner till hur korruption kan motverkas.

5 Referenser

- Charron, Nicholas, 2011. "Party systems, Electoral systems and Constraints on Corruption", *Elsevier* vol 30, s. 595-606.
- Charron, Nicholas & Victor Lapuente, 2009. "Does Democracy Produce Quality of Government?", *The Quality of Government Institute*, Working Paper Series 2009:1.
- Duverger, Maurice, 1980. "A new Political System Model: Semi-presidential Government" *Elsevier*, vol 8, No. 2, s 165-187.
- Gallagher, Michael, Michael Laver & Peter Mair, 2011. *Representative Government in Modern Europe*. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Esaiason Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wängnerud, 2012. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.
- Montinola, Gabriella R., & Robert W. Jackman, 2002. "Sources of Corruption: A Cross-Country Study", *Cambridge University Press*, vol. 32, s. 147-170.
- Myerson, Roger B., 1993. "Effectiveness of Electoral Systems for Reducing Government Corruption: A Game-Theoretic Analysis", *Elsevier* vol 5, no 1, s. 118-132.
- Persson, Torsten och Guido Tabellini, 2005. *The Economic Effects of Constitutions*. London: The MIT Press.
- Phillips, Steve, 2001. *The Cold War*, China: Heinemann Educational Publishers
- Rose-Ackerman Susan, 2006. *International Handbook on the Economics of Corruption*. Cheltenham: British Library.
- Sampford, Charles, Arthur, Shacklock, Carmel, Connors, Fredrik Galtung, 2006. *Measuring Corruption*. England: Ashgate Publishing Company
- Strom Kaare, 2003. "Parliamentary Democracy and Delegation", I Strøm, Kaare, Wolfgang C. Müller och Torbjörn Bergman (red.), *Delegation and Accountability in Parliamentary Democracies*. Oxford University Press. Kapitel 3
- Transparency International, 2012. "What we do" Hämtad 2012-05-03 kl 10:47: <http://transparency.org/whatwedo>. 3 maj 2012.

Teorell, Jan, Nicholas Charron, Marcus Samanni, Sören Holmberg & Bo Rothstein. 2011. The Quality of Government Dataset, version 6Apr11. University of Gothenburg: The Quality of Government Institute, <http://www.qog.pol.gu.se>. 24 april 2012.